

и отъ топлинж-тж ся оправя и завзима та става по-игка и по-сгоднж за рожбж. У земиж-тж има кореніе, страніе и другы останкы отъ растенія, а всичко това съ помощь отъ въздуха, отъ влагж-тж и отъ топлинж-тж съгніе та ся обръне на црънж прьсть; ако при това ся прибавяше и торъ, то ся разбира, че отъ такъво разлаганіе и прѣтваряніе орна-та прьсть на нивж-тж ще стане повече па и повече черна прьсть ще ся набере, а това и най-много трѣбува за да бжде нива-та плодородна.

2. Угарь-та попива газове.

По земиж-тж има и едни тънky като пара тѣла, кои-то не ся видять съ око; тыи кога ся стиснжть и налѣгнжть отвънъ свивать ся и ся собирать та захващать малко мѣсто, а кога ся оставять да ся нестискать отвънъ, тыи ся распуцать та захващать колко-то и напръдъ дръжяли мѣсто. Такова тѣла сж нарекли *газове* или *въздухообразны*, защото и тыи сж като въздуха, съ кой-то поимамы. Такъвъ газъ е на пр. вжгленна-та киселина, за коуж-то и другъ пжть стая дума. Въздухъ-тъ, кой-то дышямы, състои отъ два газа, отъ *кислородъ* и *азотъ*. Така и вода-та състои отъ два газа, отъ *водородъ* и *кислородъ*. Отъ всички газове кислородъ-тъ най-много врьдѣва, па и най-много влиза въ работж; безъ него ничто не бы могло ни да живѣе, ни да расте, па дѣто нѣма кислородъ, тамъ и огнь не може да гори. Другый газъ, что влиза въ въздуха, *азотъ-тъ* самъ по себе е противно-то на кислорода, защото-то отъ него и животны ся задушвать и огнь гасне; нъ азотъ-тъ кога е смѣсенъ съ другы газове не само, че не прави пакость на растенія-та, нъ еще имъ и трѣбува, за да можть да растжть. — По заходницы-ты и по другы мѣста, дѣто гніе пикочъ, усѣщамы съ носа си единъ лють джхъ отъ газъ, отъ кой-то и очи-ты ни ся наслѣзывать. Тоя газъ е съставенъ отъ *водородъ* и отъ *азотъ* и ся нарича *амоніакъ* (нишаджр-руху); тоя газъ покрай азотъ, что ома у него, е най-потрѣбна храна на растенія-та; него има много и у тора отъ животны, за това ся и тори съ такъвъ торъ, на кой-то всичко-то достоинство е у амоніака, что има у него. — Кислородъ, вжгленна киселина, и амоніакъ отъ всички газове най-много трѣбувать и поносять на растенія-та, за това и земя-та трѣбува да бжде такъва, что-то да можть